

*До разової спеціалізованої
вченої ради ID 12289
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України*

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Бученка Дмитра Анатолійовича
на тему: «Доказування у кримінальних провадженнях
про насильницьке зникнення», подану на здобуття ступеня
доктора філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення рукопису дисертації Д. А. Бученка та ознайомлення з його науковими публікаціями дає підстави для попереднього висновку, що здобувач виконав роботу на належному науковому й методологічному рівні та досяг поставлених завдань. Цей висновок підтверджується сумою основних критеріїв, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Актуальність та своєчасність теми рецензованого дисертаційного дослідження не викладає жодних сумнівів.

Забезпечення захисту людини, суспільства і держави від протиправних посягань, відновлення порушених прав й відшкодування шкоди, заподіяної кримінально-караними діями, об'єктивно формує перед державою та правничою наукою систему складних та взаємопов'язаних завдань, центральне місце серед яких посідає забезпечення ефективного доступу до правосуддя. Реалізація цього імперативу передбачає не лише вдосконалення організації та здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, а й підвищення якості судового розгляду кримінальних проваджень та гарантування належного виконання призначених покарань. Досягнення зазначених цілей є неможливим без глибокого наукового осмислення положень, що становлять теоретичні засади кримінального процесуального доказування, та їх системного переосмислення з урахуванням сучасних викликів кримінальної юстиції.

Повномасштабне збройне вторгнення російської федерації в Україну зумовило докорінну зміну парадигми кримінально-правового реагування держави на вчинення кримінальних правопорушень, передусім тих, що посягають на волю, честь і гідність особи.

В умовах дії правового режиму воєнного стану та запровадження особливого порядку здійснення кримінального провадження, зокрема й у справах щодо насильницького зникнення, значна частина проблем, що виникають на етапі реєстрації кримінального правопорушення та під час

подальшого досудового розслідування, може бути вирішена лише за умови належної професійної підготовки суддів, слідчих, прокурорів та інших працівників правоохоронних органів. Така підготовка має здійснюватися з урахуванням сучасних вимог кримінального процесуального законодавства, а також міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. Водночас вирішальне значення має забезпечення системного методичного супроводу діяльності зазначених суб'єктів і проведення глибокого аналізу правозастосовної практики з метою подальшого послідовного вдосконалення кримінального процесуального регулювання. Таким чином, формування цілісних теоретичних засад і розроблення практично орієнтованих рекомендацій, спрямованих на забезпечення ефективного процесу доказування у кримінальному провадженні щодо насильницького зникнення обумовлюють актуальність обраної Д. А. Бученком теми дослідження.

Крім того, обрана проблематика дисертаційного дослідження відповідає ключовим напрямкам державної політики у сфері забезпечення та захисту прав людини, визначених Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженою Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021, а також узгоджується з положеннями Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020, Стратегії боротьби з організованою злочинністю, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126 та іншими програмними документами. Тематика дослідження також корелює з Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 рр., затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 травня 2024 р. № 326.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України (протокол № 18 від 12 грудня 2025 р.).

З огляду на актуальність цієї проблематики для правозастосовної діяльності, розвитку наук кримінально-правового циклу, вважаємо, що обрана Д. А. Бученком тематика потребує свого дослідження, а отже, є нагальною та своєчасною.

Методичні основи дисертаційного дослідження. Автором як мету роботи обрано комплексне розв'язання науково-прикладного завдання, що полягає у формуванні теоретичних і практичних засад доказування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із насильницьким зникненням особи, з урахуванням сучасних умов правозастосовної практики та діючої правової доктрини. Вказана мета означила спрямування наукового пошуку в роботі, його завдання (с. 28), об'єкт та предмет дослідження (с. 28–29).

Структура роботи є логічною та сприяє послідовному розкриттю основних питань теми, забезпечує фокус наукової уваги на найбільш значущих з теоретичної та практичної сторони аспектах. Здобувачем

правильно здійснено вибір методів наукового пізнання, а також забезпечено їх використання у дослідженні (с. 29–30).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові положення, пропозиції та рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими. Результати дослідження ґрунтуються на аналізі автором наукових праць вітчизняних учених-правників, у яких розкрито проблеми кримінального процесуального доказування, досудового розслідування, правового регулювання окремих категорій кримінальних проваджень, збирання доказів, а також забезпечення прав людини у сфері кримінальної юстиції.

Емпіричну базу дослідження становлять результати аналізу кримінальних проваджень, що розслідувалися впродовж 2020–2025 рр. в Україні; узагальнені дані анкетування слідчих та оперативних працівників Національної поліції України, а також статистичні й аналітичні матеріали, підготовлені Офісом Генерального прокурора України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією України та Державною судовою адміністрацією України.

Висновки до розділів та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації характеризуються їх змістом та теоретичним і практичним значенням наукових результатів, отриманих здобувачем під час дослідження, які безумовно є внеском у розвиток юридичної науки.

У межах дисертаційної роботи здійснено ґрунтовне вирішення актуального наукового завдання, спрямованого на розвиток доктринальних положень кримінального процесу та вдосконалення практики їх застосування. У роботі розроблено й узагальнено теоретико-правові та праксеологічні підходи до організації й реалізації доказування у кримінальних провадженнях щодо насильницького зникнення особи.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих з теми дисертації, підтверджено достатністю їх відображення у наукових виданнях, зміст і характер яких відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. До того ж, Д. А. Бученко має достатній рівень апробації результатів дисертації, про що свідчить кількість виступів із доповідями на засіданнях міжнародних науково-практичних конференцій та всеукраїнському форумі судових експертів.

Відсутність порушення академічної доброчесності підтверджено результатами аналізу дисертаційного дослідження Д. А. Бученка, який чітко окреслив коло власних досліджень, а під час використання в роботі наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, зробив відповідні посилання. Не вбачаємо також реального або потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача, його наукового керівника та інших членів разової ради.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх можна використовувати у правозастосуванні, нормотворчій, освітній та науково-дослідній діяльності.

Зазначене вище є підставою для позитивної оцінки дисертації Д. А. Бученка як самостійного наукового дослідження з актуальної та важливої для юридичної науки проблеми. Дисертація відображає всі основні положення та висновки проведеного дослідження, є граматично витриманою та логічно структурованою науковою працею.

Разом з тим, загальна позитивна оцінка дисертаційного дослідження не виключає відсутності у ньому дискусійних моментів, наявності положень, які потребують уточнення або додаткового обґрунтування. Основні зауваження зводяться до наступного:

1. Оцінюючи положення, які, на думку автора, дістали подальшого розвитку, зокрема щодо системного розуміння доказування як процесу формування доказової моделі події кримінального правопорушення, слід зазначити, що їх наукова значущість є беззаперечною. Разом із тим, у роботі доцільно було б більш детально проаналізувати межі застосування такої моделі у кримінальних провадженнях з підвищеним рівнем доказової невизначеності, зокрема в умовах воєнного стану або транснаціонального характеру кримінальної діяльності. Додаткову наукову вагу цим положенням могло б надати залучення порівняльно-правового матеріалу або аналізу міжнародної практики доказування у справах відповідної категорії.

2. Окремо слід звернути увагу на те, що автор у роботі обґрунтовує системоутворюючу роль спеціальних знань у криміналістичному забезпеченні доказування. Разом із тим, доцільним виглядало б більш детальне розмежування спеціальних знань як елементу криміналістичного забезпечення та як інструменту процесуального доказування, що дозволило б уникнути їх часткового змішування у теоретичному викладі та ще більше підсилити концептуальну завершеність дослідження.

3. Також, ураховуючи заявлений рівень наукової новизни, робота могла б виграти від ширшого використання емпіричних матеріалів, зокрема узагальненої статистики правоохоронних органів або результатів опитування практичних працівників щодо застосування алгоритмічних моделей доказування. Це дозволило б додатково підтвердити практичну ефективність запропонованих автором наукових рішень.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, спрямовані на подальший розвиток наукових положень дослідження та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному та прикладному рівнях.

Викладене дозволяє зробити висновки про те, що дисертація «Доказування у кримінальних провадженнях про насильницьке зникнення» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 03 травня 2024 р. № 507), а також Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 р. № 759), а її автор – **Бученко Дмитро Анатолійович**, на основі публічного захисту, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувач відділу підвищення
кваліфікації судових експертів
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник

Вадим ХОША

Особу та підписе Варшела Хосши засвідчую.

*Провідником спеціаліст
з питань каррової роботи
відділу кадрів*

Учасник *Олексія Зубікова*